

ցաւ, և փեսան ալ տեսաւ, որ զուարթութեան մէջ էր և մոռցած կը տեսնուէր Սեչեններուն անգթութիւններն: «Ինչդրեմ ցուցուր ինծի, ըսաւ ստորին պաշտօնատարին, այն քաջասիրտ ծառան որ զինքը ազատեց», Լայն ալ քիչ մը աստեն վարանելէն ետքը «Ես եմ», պատասխանեց: Լայն դիպուածէս յանկարծակիի գալով ճամբորդը և զանկիայ այնչափ երիտասարդ տեսնելով, տարիքը հարցուց: «Եւ քսաններորդ տարին չէր լմնցուցած և իր ցուցուցած քաջասրտութեանը և հաւատարմութեանը փոխարէն պատուանշան մը և ստորին պաշտօնակալութեան աստիճանը ընդունած էր: Լայն քաջասիրտ երիտասարդը կամաւորապէս իր տիրոջը վշտակից ըլլալէն և անոր կեանք և ազատութիւն տալէն ետքը, անոր բարեբախտութեանը վրայ կ'ուրախանար, հարսանիքը ապակիներուն ետեւէն դիտելով: Բայց որովհետեւ ճամբորդը սկսաւ զարմանք մը ցուցնել անոր հարսանեաց մէջ չը գտնուելուն, որով կը պարսաւէր իր նախկին տիրոջ ապերախտութիւնը, Լուան ծուռ մը նայեցաւ անոր, ու տան մէջ մտաւ Հայ Լիւի, Հայ Լիւի եղանակը սուրբելով: Վիչ մը ետքը պարահանդիսին սրահին մէջը տեսնուեցաւ և այն հետաքրքիր ճամբորդը նորէն իր կառքը մտաւ ու ճամբայ ելաւ, մեծապէս ուրախանալով, որ ինքն ալ իր գըլխուն կացինի հարուած չընդունեցաւ:

ՔՍԱՎԻՅ ՏԸ ՄԵՍԴԻՐԸ

Երկարակեաց ընտանիք մը:

Ինչեաները Պելոպոնեսի Սանտիսնէա գաւառին Տեգէա քաղաքին մէջ Հովհաննէս Պոսինիդիս անուամբ երկրագործ մը 113 տարուան մեռեր է՝ առանց կորսընցունելու աչաց, լսելեաց և մտքին կարողութիւններն: Լայն կը

տրիճ ալեորս ամենաթեթեւ հիւանդութիւն մ'այլ չէր կրած, միայն 1812 էն սկսեալ աղէթափութեան հիւանդութեամբ կը նեղուէր: Բնական ոյժն իր առջի տեղն էր, և քաջ պատանւոյ մը նման կը քալէր ու կ'աշխատէր: Լայն իսկ մեռնելու օրը լաւ կ'որոշէր պարզ աչաց տեսութեամբ կէս մղոն հեռուն մարդ մը, և այն հեռաւորութեան եռապատիկը՝ երկուք ալ էշ որ իր դաշտաց մէկուն մէջի ցանած խոտերը բարձեր կը կրէին: Լախճաններէն երկու ժամ առաջ իմացուցեր էր իր աւմուսնոյն, որ դեռ ողջ էր ու 95 տարւան, թէ մահուան մօտենալն ու վրան հասնիլը սկսեր էր զգալու: Երկունք մէկ տեղ հաւաքելով իր գործաւորները, լաւ մը կերաւ ու խմեց անոնց հետ և յետ ապսպրելու անոնց ուրախութեամբ անցունելու այն գիշերը, ինքը քիչ մը հանգչելու համար իր սենեակը քաշուեցաւ: Լինչ աշխատաւորները կը զուարճանային վարն ու ուրախ զուարթ կ'երգէին, ինքը դէպ'ի արևելք դառնալով, առանց իսկ իմանալու այս ըրած շարժումները, և ձեռքերը խաչաձև սրբտին վրայ կնքելէն վերջը՝ աւանդեց հոգին, այն ինչ ծառայք դեռ շարունակելու հետ էին իրենց աշխոյժ երգերը, մտքերնէն անցունելով որ ծերը դեռ կը քնանայ, իրենց ներդաշնակ գոչումները անոր Կէնիի տեղ բռնելով, և այս կարծիքը ժամէ մ'աւելի տևեց: Հարգելի նահապետս իր մէկ կարգուելովը 12 մանչ և երկուք ալ աղջիկ զաւակ ունեցաւ, որոնցմէ 36 թողունք մանչ և աղջիկ ծնան, որ 88 անգամ ջով պապ ըրին զինքը, և անոնց զաւկըներն ալ երկու անգամ եռապապ, որ բոլորը մէկէն 132 սերունդ կ'ըլլայ: Հուղարկաւորութեան հանդէսին գնացին իրեն հինգ որդիքը որք դեռ կ'ապրէին, 36 թողունքը, 80 թողանց որդիքն, և այս վերջիններուս տղաքն ալ: Լաւ ամէնքը կարգաւ տուին իրենց յետին համբոյրը վախճանած հօրը, պապուն, ջով պապուն, և եռապապուն ձեռացը, բաց'ի մէկ որդւոյն որ նոյն ատեն հոն չէր:

Լ՝յս 113 ամեան ծերոյս մայրն իրմէն
ինք տարի յառաջ գերեզման մտեր էր
122 տարուան :

Ամերիկացի ընտանիք մը :

Նոնգեան գիշերն էր, գերմանացի
հին գաղթականներէն ընտանիք մը,
որոնք որդւոց որդի յաջորդելով, Իեն-
սիլվանիայի անտառներուն մէջ կը բը-
նակէին, նահապետական տան մը մէջ՝
վառարանի մը բոլորտիքը ժողոված,
թեթեւ ընթրիք մը կ'ընէին : Սեղա-
նին վրայ դրուած ճերմակ գինւոյ շիշերն
Հռենոսի գինեւէտ փունքը կը յիշեցը-
նէին : Արակարանին վերեւ հացի փայ-
տէ սղտի շրջանակ մը՝ մէկգին տօ-
սախի ճիւղ մը, մէկալ գին որսի հրա-
ցան մը . շրջանակին մէջն ալ հաս-
տատուած էր մետաքսէ կապոյտ են-
թակայի մը վրայ խարտեաշ խոպոպի
փունջ մը : Լ՝յս ժամն գորովանաց և
յիշատակի ժամ մ'էր Վրիստոսի ծը-
նունդը կ'երգէին, և մանուկ Յիսուսին
վրայ կը խօսակցէին . շատ վայելուչ
էին այս վայրկենիս այն խարտեաշ մա-
զերն : «Երբեք ես ալ խարտեաշ
էի, ըսաւ ընտանեաց նահապետը . տե-
սէք այս գեղեցիկ խոպոպիքները, ա-
սոնցմով ատենաք այս ալևորեալ գլուխը
զարգարուած էր՝ ուր հիմա հազիւ քա-
նի մը արծաթի թեւեր կ'երևան : Հին
պատմութիւն մ'է ասիկայ, որ առանց
արցունքով ծնօտը թըջելու, չէր պատ-
մեր հայրս : Ստիկ ըրէք որդեակք, կա-
րելի է որ չկարենամ ասկէ ետեւ երգել
ձեզի հետ Վրիստոսի ծնունդը, և այն
ատեն այս պատմութիւնն ձեր սիրտը
շարժէ :

«Չորս տարուան էի, մազերս ալ
խարտեաշ և երկայն, որոնք թէ քա-
միէ, թէ անձրևի ատեն և թէ արևու՝
միշտ հովուն կը ծածանէին : Հայրս որ
ամէն օր զիս հետը կը տանէր, օր մ'ալ

անտառը տարաւ փայտ կտրելու հա-
մար : Խոշոր կացին մը ունէր, որուն
ամէն մէկ հարուածովը ամէն կողմանէ
կայծեր կը ցատքեցնէր : Ի՞նչպէս եղաւ
չեմ գիտեր, ճիւղ մը ինկաւ ոտիցս քով
որուն վրայ Թռչունի բոյն մը կար, հա-
զիւ ծռեցայ որ առնում, սահեցաւ
ոտքս, և գլուխս եկաւ մեծ կոճղին
վրայ՝ ուր հայրս ճիւղերը կը զարնէր .
և նոյն միջոցին հայրս կացինը բարձրա-
ցուցած ըլլալով, չկրցաւ մէկէն կեցնել .
ես ալ տառապանաց աղաղակ մ'էր ար-
ձակեցի, ուսկից հայրս խեղքը կորսն-
ցուցած գետինն ինկաւ : Իայց շու-
տով զգաստացանք, ինքն իր վախէն
ես ալ գլխուս ցաւէն : Ի՞նչէն առաւ
զիս բազկացը մէջ և ոտուրներէս մինչև
գլուխս շօշափեց, կարծելով որ մեռած
եմ : Իայց երբոր տեսաւ որ շրթանցս
մէջէն պղտիկ մը կը ժպտէի, և մար-
մնոյս վրայ և ոչ իսկ արեան կաթիլ մը
կը տեսնուէր, ծնկան վրայ ընկաւ, և
արտասուաց կաթիլներով գոհութիւն
տուաւ Ետուծոյ : Ստք ելաւ և կրկին
անգամ կացինը ձեռք առնելու ժամա-
նակ, կոճեղ վրայ հոծ և երկայն խար-
տեաշ խոպոպիք մը գտաւ . առաւ զայն,
զիս ալ գրկեց, և խենթի պէս վազելով
մինչև խրճիթ բերաւ զիս, և մօրս ծըն-
կուրներուն վրայ հանգչեցուց : Ի՛հա-
ւասիկ որդեակք խոպոպիքներուն պատ-
մութիւնը, հայրս ուզեց որ միշտ վա-
ռարանին վրայ կենայ, որպէս զի բնաւ
չմոռնայ իր ընտանիքը՝ Ետուծոյ նա-
խախնամութեան բարիքը :

